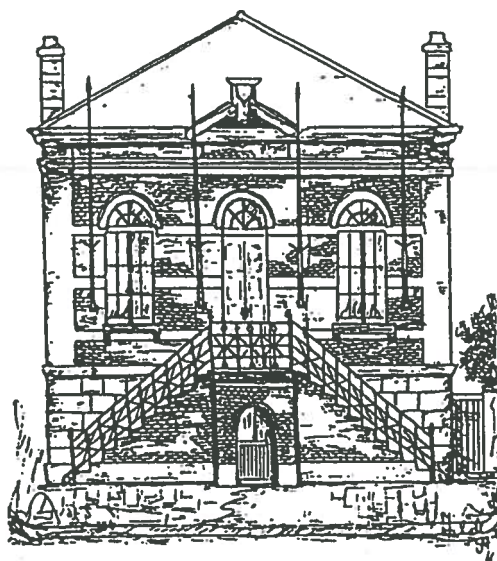

van w i r s k a a n t e

orgaan van heemkondekring 'amalia van solms', baarle-hertog-nassau

jaargang 11, no. 4
december 1996

Heemkundekring 'Amalia van Solms' stelt zich ten doel zich actief bezig te houden met het erfgoed van onze gemeenten met de bedoeling:

- onze kennis ervan te vergroten
- het waardevolle uit vroegere tijden te behouden en te beschermen
- de verzamelde gegevens vast te leggen voor het nageslacht.

De kring verzamelt hiertoe informatie over velerlei onderwerpen uit de historie van Baarle, Castelé, Ulicoten en Zondereigen in de ruimste zin des woords.

Heemkundekring 'Amalia van Solms'

'Heemhuis'

Kerkstraat 4

2387 Baarle-Hertog (B)

Bankrelaties:

Rabobank Baarle-Nassau e.o. rekening: 10.38.94.969

CERA bank Baarle-Hertog rekening: 733-3023880-32

Overname van artikelen of gedeelten ervan is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de auteur.

van wirskante

Orgaan van Heemkundekring 'Amalia van Solms'

Baarle–Hertog–Nassau

verschijnt 4x per jaar

redactie: Piet van der Flaas, Herman Janssen, Fons Raeijmaekers,
Antoon van Tuijl en Ed Ragas (eindredactie)

redactieadres: Het Heemhuis, Kerkstraat 4, 2387 Baarle–Hertog

11e jaargang no.4

december 1996

Inhoud

Voorwoord	A. Jacobs	206
Fam. Thyssen-Bornemisza	P. van der Flaas	208
Bedreigde Veiligheid (7)	H. Janssen	213
Hermelijn, een bloeddorstige rakker	P. van der Flaas	218
Merkwaardigheden (11)	A. van Tuijl	221
Wandelen door Oud-Ulicoten (slot)	A. Willemsen	224
Diep in de put..	H. Janssen	228
Arme Amalia (22)	A. van Tuijl	229
Twintig jaar Heemkundekring	P. van der Flaas	232
Nieuwe benedenzaal in gebruik	A. van Tuijl	235
Jaarlijkse grote natuurwandeling	P. van der Flaas	236
Alg. Ledenvergadering		239
Aktiviteiten 1997		239
Nieuwe leden		243

VOORWOORD

De herfst heeft zijn intrede gedaan en dat wil zeggen dat wij aan ons najaarsprogramma beginnen. We starten het zoals al tien jaar lang op met de verkoop van onze heemkalender. De verkoop van onze heemkalender is voor onze vereniging van groot belang want het is gewoon onze donateursactie. Hoe meer kalenders we verkopen hoe meer donateurs dat we in feite hebben. We hopen dit jaar zo'n 1500 kalenders aan de man/vrouw te brengen. Eer we dit aantal bereikt hebben zal er nog bij vele deuren aangebeld moeten worden. Trouwe en nieuwe verkopers veel succes en trouwe en nieuwe kopers bedankt voor de ondersteuning.

Op 13 oktober j.l was het dan zover. Wij konden onze 'Benedenzaal' officieel in gebruik nemen. Onder grote belangstelling verrichte Ineke van Strijp de opening. Zij openende de deur van de 'Benedenzaal' door ons vaandel van het naambord te halen. Van vele hebben we die middag gehoord dat we een prachtige benedenzaal hebben gekregen dankzij de inzet van vele leden. Het ging altijd wel niet even gemakkelijk maar het resultaat mag er zijn en daar kunnen we met z'n allen trots op zijn. Iedereen die geholpen heeft vanaf deze plaats nogmaals dank.

Op deze zondag vierde we ook ons twintigjarig jubileum. De echte dag was 15 juni maar we hebben het gekoppeld aan de opening van de 'Benedenzaal'. Dit jubileum hebben we overigens in eigen kring gevierd. We bezochten Wortel Kolonie, vroeger een centrum voor landlopers, maar nu is het verbouwd in een echte gevangenis. Er zitten nog 23 landlopers en deze willen bij de heer Bosch niet weg. Na dit bezoek sloten we de middag af met gehaktballen met fruit. Een gerecht wat volgens traditie met kermis hier in de omgeving gegeten werd. Het smaakten ons allemaal goed want Cel en Lisette Gulickx hadden het goed verzorgd. Met steun en hulp van Piet van Gestel en Hermans Janssen was het een echt feestmaal.

De activiteitencommissie heeft het voorlopige programma voor 1997 al klaar. Verderop in van Wirskaante kom je het tegen. Een programma waarin voor iedereen wel wat bij is met bijv. een presentatie van onze vereniging in Zondereigen en als de heksen ons goed gezind zijn in het najaar een heksenwandeling. Maar dat is voor volgend jaar, dit jaar hebben we nog de vertellingen van Fekke van Dijk zo rond de Kerstdagen. Deze mag je gewoon niet missen. Een uitnodiging hiervoor en natuurlijk ook voor onze traditionele nieuwjaarsreceptie volgt.

Gewoon nog een leuk programma dit jaar maar ook nog werk aan de winkel. Immers onze bibliotheek moet nu verder afgewerkt worden. Met de BIDOC-commissie en andere helpers moet ook dat lukken. Als afsluiting van dit jaar voor iedereen de beste wensen en een goede gezondheid voor het nieuwe jaar. Tot ziens op onze Nieuwjaarsreceptie op zondag 5 januari 1997.

Uw voorzitter,
Ad Jacobs

Het bestuur
wenst alle leden
en hun familieleden
een

fijn Kerstfeest

en een

gelukkig, gezond en voorspoedig
1997

De familie Thyssen-Bornemisza en Madonna van de Droghen Boom

Piet van der Flaas

Madonna van de Droghen Boom is een paneeltje geschilderd door onze Baarlese meester Petrus Christus ca. 1465. Het meet 14,7 bij 12,4 centimeter. Het is dus een miniatuur en het is nu eigendom van Baron Thyssen-Bornemisza De Kazon. Deze man van Hongaarse afkomst is in 1921 geboren in Den Haag als zoon van Heinrich Thyssen. Zijn vader was eind 1918 uit Hongarije gevlucht, waar toen een revolutie uitbrak. Eerst woonde hij met zijn gezin in een hotel, maar kocht al vrij snel een villa aan de Stadhouderslaan 126. Er was een grote tuin met daarin een tennisbaan. In dat huis sleet hij zijn jeugdjaren. Hij was de jongste zoon in het gezin.

jeugd

Toen hij zeven jaar oud was, scheidden zijn ouders. Zijn moeder hertrouwde met een Hongaars diplomaat en zijn vader zwierf over de ganse wereld om zijn zaken te behartigen. Deze schatrijke familie bezat tal van staalfabrieken, scheepswerven, koolmijnen en tal van banken. Feitelijk leefde hij helemaal alleen in deze villa. Zijn gouvernante was een Joodse vrouw, Duitse van nationaliteit. Haar naam was Woltz. In 1940 bij de inval der Germanen pleegde ze zelfmoord. Nu nog spreekt hij met eerbied en ingetogenheid over deze uitzonderlijke vrouw, die hem voor een groot gedeelte tot voorbeeld is geweest. Hij ging naar de Duitse school, eerst op de lagere school en later naar het gymnasium. In 1933 toen Hitler in Duitsland de macht overnam, moest men op school bij het binnenkomen der leraren in het lokaal de hitlergroet brengen. Toen hij dit weigerde, moest hij bij het hoofd der school komen. Hij zei dat hij als Hongaar dit niet deed en verkreeg toestemming om rustig te blijven zitten.

Toen in 1932 de zoon van Charles Lindbergh in de USA werd ontvoerd, werd de jonge Thyssen in opdracht van vader in een Hispano Suiza naar en van school gebracht. Het was een bakbeest van een wagen en zou nu zijn aanschafprijs dubbel en dwars waard zijn geweest. De jonge Thyssen kreeg

ondanks de fabelachtige familierijkdom vanaf zijn zestiende jaar het zakgeld à fl. 2,50 per week. Hij kocht hiervan postzegels. Zijn vakanties bracht hij meestal door bij zijn moeder in diverse landen. Hij leerde paardrijden in de duinen en tennissen. In 1939 zei zijn vader hem dat ook hij zich nuttig moest maken en trad hij in dienst van een bank in Rotterdam. Het was de Bank voor Handel en Scheepvaart. Niemand had hem verteld dat ook deze bank tot het familiebezit hoorde.

kunst

Zijn vader die Hitler maar een gevaarlijk persoon vond, had zich inmiddels in Zwitserland gevestigd. Hij had in 1932 de Villa Favorita in Castagnolla bij Lugano gekocht van Prins Leopold van Pruisen. Hij had er een galerij aangebouwd om daar zijn wereldberoemde collectie kunst in onder te brengen. Het waren allemaal werken van beroemde schilders. In 1930 hield hij een tentoonstelling in München en het werd een groot succes. Zijn bezit was over de hele wereld verspreid. In allerlei steden en banken hingen de werken. Toen nam hij de kunstkenner Dr. Heinemann in de arm en samen met hem werden steeds betere aankopen gedaan. Bovengenoemd schilderijtje was oorspronkelijk in bezit van zijn tante Amelia die gehuwd was met Frits Thyssen, een broer van zijn vader.

De legende wil dat de Broederschap van den Droghen Boom is gesticht door Philips de Goede na een overwinning in de strijd rond 1421, maar in feite waren het de Franciscanen die al vóór 1396 de eerste broederschap oprichtten in Brugge. ze telde onder haar leden de Bourgondische hertogen van Philips de Goede tot Philips de Schone, de elite van Brugge, hovelingen van de aanzienlijkste Brugse families en eminente schilders zoals ook Petrus Christus zelf. Bij een inventaris van de bezittingen van de Broederschap in 1495 wordt het paneeltje niet vermeld. Waarschijnlijk is het geschilderd voor een lid van de Broederschap. Deze veronderstelling wordt versterkt door het geringe formaat. De opdrachtgever is tot op heden onbekend.

familie

Zijn oom Frits Thyssen was een zeer merkwaardig man. In het begin was hij een trouw aanhanger van Hitler. Toen Hitler in 1933 Rijkskanselier werd, was hij zeer enthousiast over de manier waarop deze korte metten maakte

Lijntekening naar het schilderijtje van Petrus Christus getiteld 'Onze Lieve Vrouwe van de Droge Boom', geschilderd rond 1460. Het paneeltje meet 14,7 bij 12,4 cm. (tekening: A. van Tuijl)

met de werkloosheid. Ze kwamen op een gegeven moment zelfs werkkrachten tekort. Vooral de takken van industriewaarin zijn familie domineerde, leefde helemaal op. De scheepswerven, de staalindustrie en de mijnbouw leefden helemaal op. Ze draaiden op volle toeren. Maar toen Frits Thyssen eenmaal doorhad dat deze bedrijvigheid een oorlog op grote schaal zou ontketenen, distantieerde hij zich hiervan. Frits was lid van de Volkscertegenwoordiging, de Volkskamer, en toen men toestemming vroeg om de oorlog tegen Polen op 1 september 1939 te beginnen, was hij de enige persoon die tegenstemde. Onmiddellijk daarna vluchtte hij naar Zwitserland met de Gestapo op zijn hielen.

Adenauer

Na de oorlog vestigde hij zich in Mülheim aan de Ruhr. Op zekere dag kregen ze bezoek van Konrad Adenauer, Rijkskanselier van Duitsland van 1949 tot 1963. Bij zijn bezoek bezocht hij ook de kunstgalerij en bleef als gebiologeerd staan bij het minuscuul kunstwerkje van de Madonna van den Droghen Boom. Toen hij tijdens het diner opstond om dit prachtig kunstwerkje nogmaals te bezichtigen en zijn gastvrouw hem vroeg om zijn mening, antwoordde hij dat dit het mooiste kunstwerk was dat hij ooit had gezien. Ze zei toen tot zijn grote verrassing 'Ik schenk u, Kansler, dit kleinood'. Het werd in de bijbehorende prachtig houtgesneden kistje gedaan en Adenauer vertrok met meesterwerk richting Rhondorf am Rhein, waar hij toen woonde. Konrad Adenauer, geboren in 1876, was burgemeester van Keulen van 1917 tot 1933. In dat jaar werd hij door de Nazi's uit zijn functie gezet. In 1945 was hij medeoprichter van het CDU. In 1946 werd hij voorzitter van het CDU. In 1945 werd Adenauer door de Engelsen herbenoemd als Ober Bürgermeister en door de Amerikanen om onduidelijke redenen weer afgezet. Keulen was door de geallieerde bombardementen een spookstad geworden. Er waren van de kwart miljoen inwoners een kleine 7.000 overgebleven, die voornamelijk in de kelders leefden. Het merkwaardige was dat alleen de Dom en de fabriek van 4711 (eau de cologne) nog overeind stonden.

terug in de familie

Ongeveer een jaar nadat de Rijkskanselier met zijn kostbaar geschenk uit huize Thyssen was verdwenen, vernam Thyssen dat er bij een bank in Zwitserland een schilderijtje werd aangeboden met een bijpassend kistje.

Meteen was hij klaarwakker. Na wat spuurwerk kwam hij achter de waarheid. Het betrof De Madonna van den Droghen Boom. Er was echter wel een clause aan de verkoop verbonden. Het paneeltje mocht on geval verkocht worden aan de familie Thyssen. Via een stroman kwam hij na een bod ten bedrage van een miljoen Zwitserse Frank alsnog in het bezit van het kostbaar kleinood.

Op een goede dag stond Konrad Adenauer aan de deur bij Baron Thyssen bij zijn Villa Favorita in Castagnolla. Na een geanimeerd gesprek leidde de Baron hem rond in zijn galerij tot hij bij het schilderijtje dat voorheen zijn eigendom was geweest, stilstond. Onbewogen keek hij ernaar, maar kon toch niet nalaten tussen neus en lippen door aan de geamuseerde Baron te vragen hoeveel hij er wel voor betaald had. Na het bedrag gehoord te hebben, liep Adenauer gerustgesteld weer verder. De bank had hem niet bedrogen.

voorstelling

Wat stelt nu dit paneeltje voor? Deze ongewone voorstelling van de H. Maagd en het Kind vindt haar oorsprong in Ezechiël 17:24. 'Dan zullen alle bomen in het veld erkennen dat ik Jahweh een hoge boom vernederd en een lage boom verheven heb en dat ik een sappige boom heb doen verdorren en een dorre boom tot bloei heb gebracht.' De Droge Boom, de boom van kennis van Goed en Kwaad die verdorde toen Adam en Eva van zijn vruchten aten, zou door Maria opnieuw tot leven worden gewekt.

Bedreigde veiligheid (7)

Herman Janssen

Nog meer geneeskunde

Vorige keer eindigden we met de weigering van pastoor de Kater om op 17 november 1852 Johanna Maria Broeckx te begraven. Zij was diezelfde dag gestorven aan de kinderpokken. Intussen kon ik de ware toedracht achterhalen.

Het was dokter Adriaan van Genk die de overlijdensakte afleverde. Hij bracht tevens wethouder A. Verhoeven op de hoogte van het dreigende besmettingsgevaar en de wethouder gaf de toestemming om de overledene nog diezelfde avond te begraven, zoals voorzien was in de wet. De katholieke kerk echter liet het begraven binnen de 24u niet toe, tenzij na de schriftelijke goedkeuring van de bisschop. Alhoewel die autorisatie in geval van epidemie steeds vroegtijdig werd verleend, moesten alleenstaande gevallen apart worden aangevraagd. Dit had geen zin omdat de bode nooit eerder dan de middag van de daaropvolgende dag kon terug zijn. Tegen de pastoor werd wegens het overtreden van de wet een proces-verbaal opgesteld. Het werd opgestuurd naar de officier van justitie der Arrondissementsrechtbank in Breda. Het lijk werd dadelijk gekist en naar een afgezonderde plaats gebracht. De kist moest aan alle zijden goed afsluiten "ten einde de verspreiding der besmettelijke dampen zoo veel mogelijk tegen te gaan". De begrafenis zelf vond uiteindelijk plaats op 16 november om 14u.

Soms heersten er besmettelijke ziekten in de nabijheid en moesten de Baarlenaren bang afwachten of hun dorp gespaard zou blijven van het dreigende onheil. De colleges van burgemeester en wethouders/schepenen vaardigden soms beschermende maatregelen uit. Zo gebeurde het wel eens dat de kermis of de jaarmarkt verboden werd. Op 22 juli 1849 heerste er cholera in de omgeving en was het verboden "drek of huisjesmest" op te halen in Breda of elders.

In geval van ziekte of zwangerschap waren de Baarlenaren volledig afhankelijk van het vakmanschap van de plaatselijke dokter. Problematisch werd het als de patiënt geen vertrouwen meer had in die dokter. Vanaf 1832 kregen de twee Baarlese gemeentebesturen regelmatig klachten over wangedrag van dokter Schröder, die een praktijk had aan de huidige Pastoor de Katerstraat. Schröder was vaak dronken. Daarom werd ermee bedreigd zijn loon op te schorten en de plaats van heel- en vroedmeester vacant te verklaren. Toen alle aanmaningen vruchteloos bleken, werd hij per 1 augustus 1835 van zijn post ontheven.

Zijn opvolger was dokter Van Genk, ook iemand wiens gedrag niet onbesproken zou blijven. In het voorjaar van 1853 werd door negen patiënten een klacht tegen hem ingediend bij de Geneeskundige Commissie. Burgemeester G. van Baal werd op 5 mei door deze commissie schriftelijk gecontacteerd. Zijn antwoord bleef uit tot 24 mei omdat hij voor enige tijd niet aanwezig was in de gemeente. Voor die afwezigheid had hij de toestemming gekregen van de commissaris van de Koning. De burgemeester stelde met zijn twee wethouders een onderzoek in naar het gedrag van de dokter. Die zou vaak herbergen bezoeken en misbruik maken van sterke drank. Zijn gedrag werd omschreven als "zeer onzedelijk, hoogst berispelijk en laakbaar". Tevens zou Adriaan Van Genk weigeren behoeftige zieken te helpen, alhoewel hij daarvoor van de twee gemeenten een jaarloon ontving. Van Genk maakte een onderscheid tussen de armen. Hij wou alleen kosteloos verzorgen wie ook effectief ten laste kwam van het armbestuur. Verder was hij zelden in het dorp aanwezig omdat hij een grote praktijk had. Reeds eerder was voorgesteld om zijn loon in te korten en een vroedvrouw aan te nemen, wat niet gebeurde omdat Baarle-Hertog weigerde haar mee te betalen. Daarna volgden heel gedetailleerd de negen klachten.

Landbouwer Petrus Vermeiren was de eerste die klacht indiende. De dokter weigerde namelijk de echtgenote van Vermeiren te verlossen vooraleer de schulden betaald waren. Tweemaal had Petrus hem gesmeekt langs te komen, zonder resultaat. Hij had hem zelfs aangeboden om de weinige haver uit zijn schuur te dorsen, maar daarmee nam Van Genk geen genoegen. Uiteindelijk is de vrouw bevallen zonder geneeskundige hulp, net als de vrouw van Henricus Cools. De dokter weigerde haar te helpen omdat Henricus hem niet persoonlijk kwam roepen, maar iemand in zijn plaats stuurde. De vrouw was echter reeds "zover gevorderd" dat Henricus haar niet dierf verlaten.

Hendrik Moeskops was een zeer behoeftige arbeider die nog schulden had van de vorige bevalling. Moeskops betaalde eerder twee gulden als afkorting op de rekening, zodat de schuld nog exact één gulden bedroeg. Alle geld werd bijeengezocht en naar Van Genk gebracht. Die arriveerde echter te laat voor de bevalling. Destijds kwam hij ook te laat om de vrouw van Cornelis Kniknie te verlossen. Van Genk werd toen tussen middernacht en één uur opgeroepen, maar lag om drie uur nog in zijn bed. Het kind werd dood geboren alhoewel de vrouw een uur voor de geboorte nog leven had gevoeld.

Bij Joseph Lenaarts ging Adriaan van Genk weg tijdens de bevalling. Hij moest op consultatie naar Poppel. Nochtans was er reden tot ongerustheid: tijdens de vorige bevalling had de vrouw de grootste moeite met het baren en moest ze worden bijgestaan door twee vroedvrouwen. Drie uur na het vertrek van de dokter zou ze, zonder enige hulp, voorspoedig bevallen. Ook de dochter van Cornelis Hapers, een behoeftige arbeider, kreeg geen doktershulp. Van Genk wou 's nachts niet langskomen, zagezegd omdat hij nog naar een patiënt in Zondereigen moest. De hele nacht echter verliet hij zijn huis niet. Bovendien werd Cornelis uitgescholden in de hevigste bewoordingen. "Je hebt niet met een boer te doen", wist de dokter te verkondigen.

De dochter van de arme weduwe Van der Avort moest ook zonder hulp bevallen. Tweemaal werd een bode naar Van Genk gestuurd, de tweede keer zelfs op last van de wethouder. De dokter weigerde "onder harde bewoordingen". Bij de bevalling in het gezin van Adriaan Reyntjes kwam de dokter wel langs, zij het niet zonder problemen. Om 19u beloofde hij aan de bode van onmiddellijk te komen. Een uur later ging Reyntjes naar hem toe en lag de dokter dronken op bed. Na het uiten van "barbaarsche uitdrukkingen" kwam hij ter plaatse.

De bevalling ten huize van Jan Verdonck liep volledig uit de hand. Na lang zoeken vond Jan om 23u de dokter dronken in de herberg. Van Genk kwam mee en stelde vast dat het ongeborn kind leefde. Daarna viel hij in de hoek van de haard in slaap. Tevergeefs werd gepoogd hem te wekken door te roepen en aan zijn kledij te trekken. Om 3.30u ontwaakte hij door het aanhoudende noodgeschrei van de vrouw en door de onophoudelijke pogingen om hem wakker te krijgen. Het verwonderde de dokter dat het al zo laat was en hij stelde vast dat het kind intussen overleden was.

Dokter Van Genk repliceerde op de beschuldigingen door klacht in te dienen tegen de burgemeester wegens laster. De vete tussen de dokter en de burgemeester ontstond naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen van 10 september 1851, waarvoor beiden zich kandidaat stelden. Van Genk wist veel stemmen te ronselen. Hij beloofde zijn kiezers de gemeentesecretaris en -ontvanger te vervangen door iemand die met een lager loon tevreden was. Verder beloofde hij de afschaffing van de hoofdelijke omslag in de gemeentebelastingen, een belofte die hij nooit zou kunnen nakomen. Volgens burgemeester Van Baal traptten alleen domme mensen in valse kiesbeloften: Van Genk behaalde 38 stemmen op 97. "De aanzienlijkste personen, die in staat waren om te oordelen over het gedrag van de dokter", stemden op Van Baal. Ook de pastoor stond aan zijn zijde. Van Genk was niet geschikt om de belangen van de gemeente te behartigen: hij kon niet eens orde brengen in zijn eigen zaken. Vaak werd verzuimd tegen de dokter een klacht in te dienen uit medelijden met zijn vrouw en kinderen.

Er gebeurden heel wat onregelmatigheden tijdens de verkiezingen van 1851. In totaal 97 burgers kregen een stembriefje thuisbezorgd waarop de naam van de burgemeester of de dokter moest worden ingevuld. Vermits heel wat mensen konden schrijven noch lezen, werden "stemmenaanwervers" op pad gestuurd. De mensen van Van Genk misleidden een aantal kiezers door te vertellen dat ze in naam van de burgemeester kwamen en vulden de naam van de dokter op het kiesbriefje in. In het dorpshuis werden de briefjes afgegeven en voorgelezen door de secretaris. Heel wat verbaasde kiezers eisten een nieuw stembriefje, waarna de secretaris de mondeling uitgebrachte stemmen noteerde. Verder liet Van Baal de veldwachters aan de deur van het dorpshuis plaats nemen om de kiezers één voor één in het stembureau binnen te laten, volgens de burgemeester omdat de zaal te klein was. Volgens Van Genk probeerde de burgemeester de kiezers om te praten, waardoor hij erin slaagde de raad geheel samen te stellen "uit onnoozele sukkelaars van de verafgelegendste gehuchten".

We sluiten deel 7 van "Bedreigde Veiligheid" af met een vluchtige blik op de psychische problemen van de 19de eeuwse Baarlenaren. Ook toen was er stress waardoor er heel wat mensen in de psychiatrie moesten worden opgenomen. Zo vertrokken in 1846 Jacoba Verheyen van Loveren en Gerard Peeters van Ulicoten respectievelijk naar Dordrecht en Geel.

Laatstgenoemde zou krankzinnig geworden zijn uit vrees voor de rechtbank waarvoor hij moest verschijnen naar aanleiding van een uit de hand gelopen twist.

Heel wat Baarlenaren konden de psychische druk van hun bestaan niet aan. Een aantal van hen pleegde zelfmoord. Johannes Frans Goris ging zich verdrinken in de Mark te Castléré. Johannes Vlaminckx maakte gebruik van een scheermes. De meesten echter kwamen door verhänging om het leven: Cornelis Verheyen (1817), Johanna Dekkers (1836), Johanna Uydens (1849), Marijn van Gool (1852),... Baarle vormde daarmee geen uitzondering. Zegt men immers niet van het nabijgelegen dorp Meer:

"In Meir komt iedereen kleir, is 't niet met zijn vrouw, dan is 't met een touw..."

Algemene ledenvergadering
woensdag 26 februari 1997
om 20.00 uur
zaal 'De Lindeboom'
Stationsstraat 11
Baarle-Nassu

De algemene ledenvergadering
is een zaak van ALLE leden!

De Hermelijn, een bloeddorstige rakker

Piet van der Flaas

Na de fret, de das en de otter wil ik nu graag de hermelijn aan u voorstellen. Een prachtig dier, gewild om zijn pels en een bloeddorstige rover. Zijn lijf is 18 tot 32 cm. lang. Zijn staart 9 tot 14 cm. en zijn gewicht varieert tussen de 160 en 300 gram. Het vrouwtje is lichter en kleiner dan het mannetje. Het is bijzonder slank en heeft een langgerekt lichaam. Zijn vacht is zomers kameelbruin van kleur met geelachtige witte onderdelen. In de winter is het meestal spierwit met een zwarte staartpunt. Die zwarte staartpunt die zowel in de zomer als in de winter zichtbaar is, onderscheidt hem van de wezel.

De hermelijn komt in Europa voor in het midden en Noorden, echter niet in het Zuiden. Hij huist niet gaarne in dicht bos en leeft graag dicht bij het water. Hij is zowel overdag als 's nachts actief. Hij heeft een karakteristieke manier van voortbewegen, hij beweegt zich al springend voort. Zijn spoor is te herkennen aan de paarsgewijze afzet van zijn poten. Tijdens zijn tocht gaat hij zeer vaak op zijn achterpoten staan om de omgeving te observeren ('zekeren' noemen we dat). Buiten de voortplantingstijd leeft hij solitair. Zijn voedsel bestaat uit kleine zoogdieren tot de grootte van een rat. De voortplanting kan zowel in de zomer als in de winter plaatsvinden. Het vrouwtje werpt vier tot acht blinde, onbehaarde jongen. Na zes weken kunnen de jongen zien en na drie tot vier maanden zijn ze zelfstandig genoeg om het leven alleen aan te kunnen. Een leven dat gepaard gaat met ups en downs.

wonen

Bij een wandeling in de winter van 1946 vond ik in het bos van de familie Smeekens aan de Oude Bredasebaan een door een Amerikaans jachtvliegtuig afgeworpen brandstoftank. Hij was gedeeltelijk door de klap platgeslagen. Ik schopte er eens tegenaan om te horen of er nog brandstof in zat, toen er tot mijn stomme verbazing een hermelijn uitsprong die maakte dat hij wegkwam. Er lag sneeuw en door zijn witte schutkleur leek hij wel in

De hermelijn 'zekert' zijn omgeving. (tekening: A. van Tuijl)

het niets te zijn opgelost. Ik dacht nog, 'hij vriest in zo'n metalen tank toch hartstikke dood'. Maar wat bleek? Bij een gedegen onderzoek van de tank merkte ik al gauw dat hij goed voor zichzelf had gezorgd. Hij had de bodem met mos en bunt bedekt en zat er op die manier lekker warmpjes bij. Toen ik het jaar daarop een kijkje wou nemen, was zijn behuizing verdwenen.

wreed

De hermelijn kan bijzonder wreed zijn, zo ontdekte ik op een dag. Bij ons in het bos was een kaarsrechte laan van zo'n tweehonderd meter lang. Het was steenkoud en er hing een grondmist in het bos. Plots hoorde ik het gejammer van een dier in doodsnood. Uit de verte op dezelfde weg waarop ik liep, kwam een een volwassen wild konijn aanrennen met op zijn rug een hermelijn die goed te onderscheiden was. Het konijn was bruin-grijs en zijn belager was wit. Zijn belager was bezig zijn bloed (zijn leven) uit hem weg te drinken. Ik sprong opzij het bos in en zag het hele drama voor mijn ogen gebeuren. Langzaam werd het gejammer wat minder. De snelheid verminderde en het konijn stuikte op zowat 75 meter van me vandaan in elkaar. Ik rende er naar toe en pas toen liet de hermelijn zijn prooi los. Hij waggelde naar zijn schuilplaats, vol van het opgezogen bloed. Sus Schuermans (de Kabbel) die bij ons in het kippenhok verbleef was op het gekrijs van het konijn afgekomen en kreeg van mij het konijn. Later vertelde hij dat er bij het slachten geen druppel bloed tevoorschijn was gekomen. Zo wreed is de natuur nu eenmaal.

sier

Keizers en koningen droegen vroeger mantels die waren gemaakt van de sneeuwwitte winterpelzen van de hermelijn. De zwarte staartpunten werden als versiering op rode mantels genaaid. Een hermelijnpels is peperduur. De pels is zeer dicht behaard. Op elke vierkante centimeter zitten ca. 20.000 haren. Jammer voor de hermelijn is dat het grote geld dat voor zijn pels werd neergeteld hem bijna noodlottig is geworden. Toch komt hij ook hier in de streek nog wel voor. Misschien dat u hem bij een wandeling in de natuur nog eens ontmoet. Ik hoop het althans het voor u, want ook de hermelijn is inmiddels een zeldzaamheid aan het worden.

MERKWAARDIGHEDEN (11)

Antoon van Tuijl

stenen bijtje geeft geheimen prijs

In ons blad van juni 1994 schreven wij in de rubriek "Arme Amalia" dat Stan van Sas ons een zeldzame gift bezorgde. Het ging om een versierd stenen bijtje. Opvallend was de groenige kleur en het heel geringe gewicht. De herkomst was niet zeker. Stan had het al meer dan twintig jaar in huis. Hij trof het ooit aan in de spijkerbak in het schuurtje van zijn schoonvader op Kwaalburg. Die schoonvader had pastoor Binck nog eens meegeholpen bij het onderzoek van de ringwalheuvel op Kwaalburg. Misschien kwam het dus daar wel vandaan.

Niet uit Nederland!

Ik ben gewend archeologische vondsten te melden bij het Rijksinstituut voor Oudheidkundig Bodemonderzoek. (R.O.B.) Dat hoort zo. Deze melding heb ik op 22 mei 1994 verzonden. Het R.O.B. reageerde keurig. Dat doet het altijd. In het antwoord van 20 juli 1994 staat letterlijk: "Dergelijke bijtjes komen in Noord-Brabant en ook in de rest van Nederland niet voor." Omdat de versiering Zuid-Amerikaans aandoet werden wij verwezen naar de Rijksuniversiteit Leiden, de vakgroep Archeologie. Dr.M.E.R.G.N. Jansen zou ons wel verder kunnen helpen. Op 1 augustus 1994 ging mijn brief uit naar professor Jansen. Die heeft nooit gereageerd.

Onverwacht telefoontje

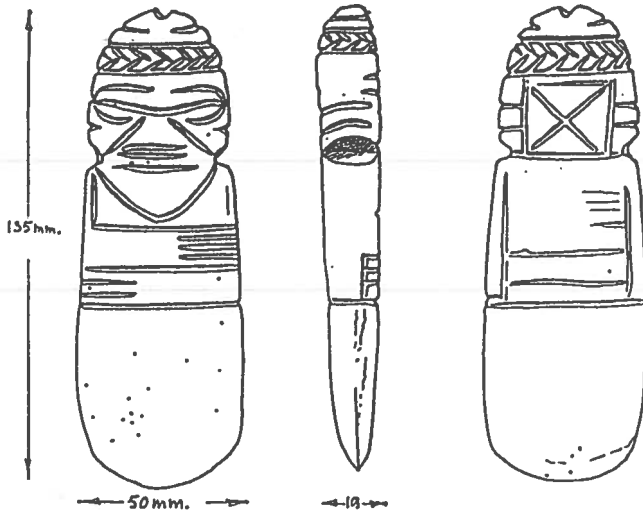
Zo liep ons onderzoek vast. Tot.....er een week of wat geleden een telefoontje kwam van de heer Anton van Grunsven uit Drunen. Hij is amateur-archeoloog en bezocht in die hoedanigheid een studiedag in Den Bosch. Daar kwam op een bepaald moment de vonstmeldingslijst van het R.O.B. ter sprake en dus ook het bijtje van Stan van Sas. Omdat mijn naam onder de tekeningen stond en Anton van Grunsven een oud medestudent van mij is, werd zijn aandacht gewekt. Hij ontrafelde daarop de geheimen van het bijtje bij enkele deelnemers van de studiedag.

Nep op niveau

Dat levert het volgende relaas op. Een zekere Fon van Beers uit Den Bosch krijgt op een bepaald moment een mooi Zuid-Amerikaans stenen bijltje te koop aangeboden. De vraagprijs is fl. 150,-. Hij raadpleegt eerst zijn vriend Anton van der Lee die hij als deskundig beschouwd. Na een uitvoerige beschrijving van het bijltje gegeven te hebben vraagt de vriend hem langs te komen. Fon doet dat. Wie schetst zijn verbazing als van der Lee hem een bijltje laat zien dat volkomen aan de beschrijving voldoet. De vriend weet er meer van te vertellen.

In de jaren 1974-1975 geeft het bedrijf Grasso-Nami B.V. uit Nijmegen een reeks demonstraties van en met hun gereedschappen en produkten voor zakenrelaties. Het bedrijf wenst deze relaties een geschenkje aan te bieden. Iemand komt op het idee om een "antiek" stukje gereedschap te laten vervaardigen. De keuze valt op een stenen bijltje. Een kunstenaar uit Rosmalen maakt een ontwerp, geïnspireerd op een Midden-Amerikaans voorbeeld. De firma Parastone in Den Bosch maakt m.b.v. het "orgineel" een mal van latex, verstevigd met gips. Er wordt een mengsel gemaakt van mastensiet met quartsmeel waar als bindmiddel een magnesium-chloride-oplossing doorgeroerd wordt. Zo worden er een duizendtallen identieke bijltjes gegoten. Een nitro beits zorgt voor een mooie "antieke" blauw-groenige kleur, waarin mini kristalletjes glinsteren. Op de demostatiedagen van Grasso-Nami zijn dus vele van deze "pre-historische" voorwerpen uitgedeeld aan allerlei mensen en zo verspreid over heel Nederland en wie weet ook nog wel tot in België en Duitsland. Hiermee is nog niet verklaard hoe een van die bijltjes in Alphen terecht gekomen is.

We weten nog wel, dat het echte voorbeeld-bijltje te zien is in het nationale museum van Nicaragua. Het is gemaakt van jade, een groenige soort edelsteen. Dit fraaie voorwerp stamt uit de Azteken-cultuur.

Tekening van het 'antieke' bijltje door A. van Tuijl

DeHr. Ton van der Lee geeft tekst en uitleg over de herkomst van de bijtjes.
(foto: Anton van Grunsven)

Wandelen door oud-Ulicoten met Fons Willemsen (4 en slot)

Route 10

Met de Kindsheidprocessie mee

Wat men op deze foto ziet, is prachtig! Of niet soms? Zo iets zou tegenwoordig niet meer kunnen. Deze foto is dan ook gemaakt in 1933. De kinderen die je hier ziet, zijn nu rond de zestig jaar! Links achteraan staat het klooster nog en rechts de kerk. Ook het gietijzeren hek voor de kerk is nog te zien. En de keien in de straat: kinderkoppen in het midden en klinkertjes aan de zijkanten. Zo is de Meerselseweg ook nog lange tijd geweest. Toen lag er in het dorp gewoon niks beters. We moesten het er mee doen. Er was in die tijd in Ulicoten maar een auto. Wel karren met ijzeren banden om de houten wielen en een paard ervoor. Tractoren waren nog onbekend. Toch verdrongen ze in vijftig jaar volledig de paard en kar combinatie. Zo begrijp je misschien wat ik bedoel als ik zeg: wat in 1933 wel kon, is nu eigenlijk niet meer mogelijk.

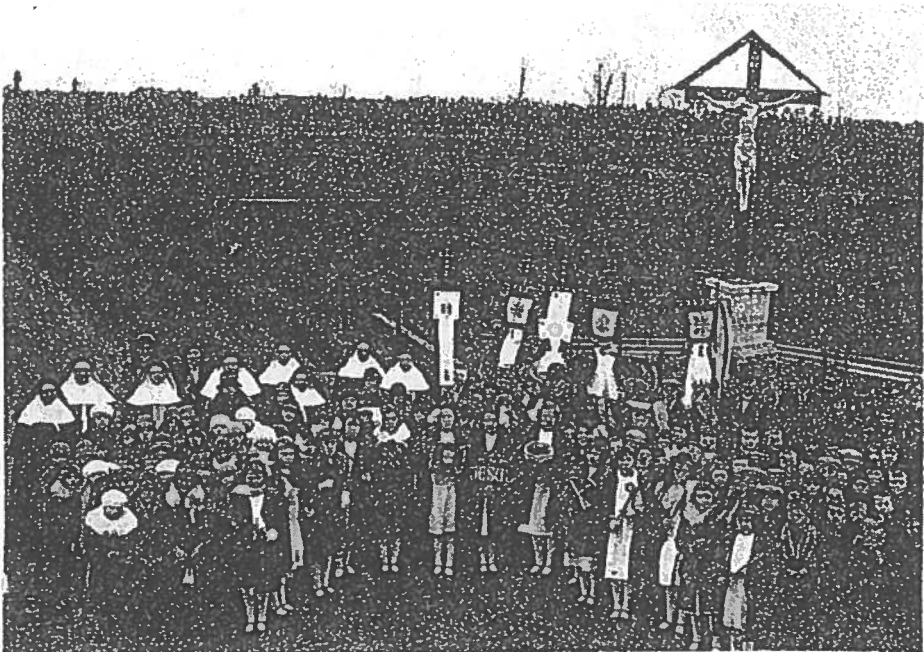

Men kende toen overal rustige dorpjes. Er gingen dagen voorbij dat er niet een motorvoertuig door Ulicoten reed. Wel met de kermisdagen. Dan kwamen er verschillende autobussen. Die brachten bedevaarders van heinde en verre naar Bernardus. Toen kon een processie ongestoord door de dorpsstraat trekken. Niemand had daar last van. Integedeel! Iedereen was er bij betrokken. De zondag was nog echt de Dag des Heren. De zevende dag was nog echt een rustdag. Je zag amper een fiets in het dorp. Maar als we tegenwoordig de Heer niet meer zo goed kennen, dan wordt ook zijn rustdag vergeten. De processie van de H. Kindsheid maakte de kinderen blij. Het was toch een feest om met een vaantje of als engeltje in de stoet te mogen lopen! En de grote jongens die het Jezusbeeld mochten dragen...Wat een eer

Route 11

Naar het kruisbeeld

Het veldkruis op de hoek Dorpsstraat-Maaijkant is ingewijd in 1933. Dit soort dingen gebeurden niet alleen in Ulicoten. Ze behoorden gewoon tot het dorpsgebeuren. Gelukkig was dat in Ulicoten ook zo. De mensen hier zijn altijd trouw geweest aan kerk en geloof. Zo'n mooi veldkruis is daar een teken van. Nu eens denken!

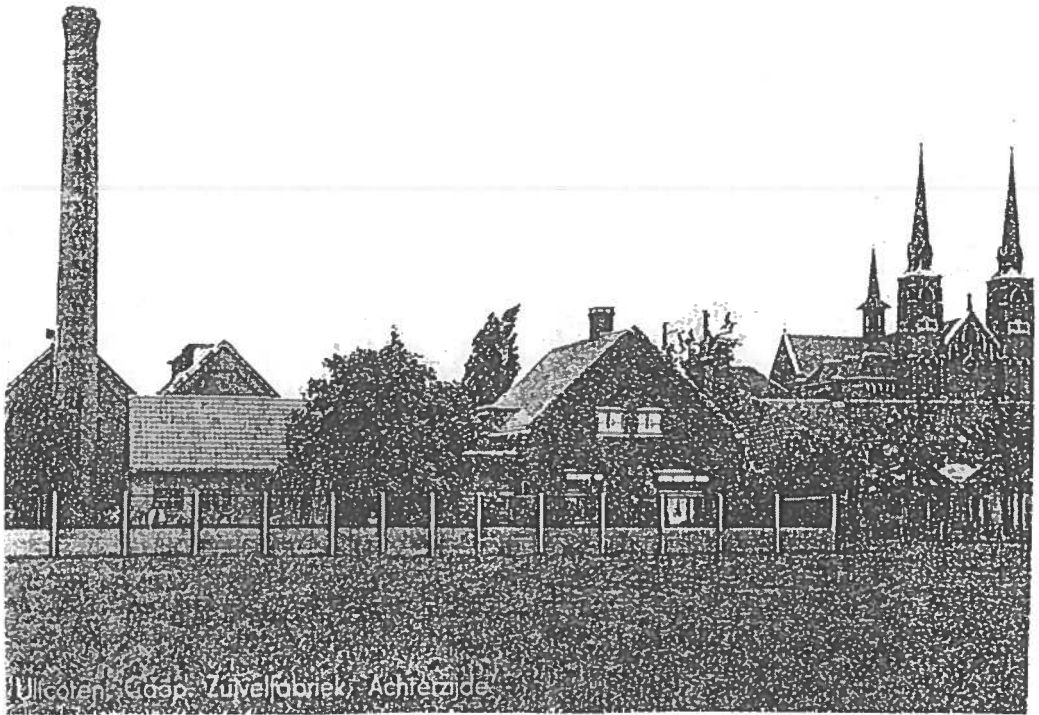
We zien op deze foto verschillende bekende gezichten: Pastoor Moors, meester Bayens, Cornelius Verheijen en de zusters. Alle acht staan ze erbij die in die tijd het klooster bewoonden. Wat deden die nonnekes veel voor het Roomse leven in ons dorp. Bij welke kerkelijke gebeurtenis dan ook, het waren steeds de eerwaarde zusters die de organisatie op zich namen. Hoe mooi dit veldkruis hier ook stond, het moest toch plaats maken voor de dingen van de moderne tijd. De nieuwe Rabobank had dit plekje nodig! Gelukkig is er voor ons kruis een mooi nieuwe plaats gevonden aan de Chaamseweg. Het staat daar heel mooi. En het wordt goed verzorgd. We mogen blij zijn dat niet alles zo maar wordt opgeruimd. Te vaak krijgt men later spijt van wat men weggedaan of afgebroken heeft. Berouw komt na de zonde, zegt het spreekwoord. Ik zie het zo: God schiep de planten en de bomen. Pas daarna de mensen! Waarom? Zonder lucht kunnen we niet leven. 't Zijn de bomen die ons dat geven. Als wij mensen blijvenhakken, zullen wij eens naar adem snakken. Mensen plant in Godsnaam aan, willen we niet naar de duivel gaan. Dit is beslist een goede wenk. Het is het kind waar ik aan denk. Maar berouw komt na de zonde. Heel daarom samen deze wonde. Ik schenk zelf heel veel waarde aan de schepper van de aarde

Route 12

even achterom

We staan hier aan de rand van het voetbalveld en het is 1940. Eigenlijk staat dit plaatje symbool voor het bloeiende dorpsleven van Ulicoten, want we zien de kerk, cafe 'de Zwaan' en de melkfabriek. Wat is er van over? De schoorsteen van de melkfabriek werd in 1969 gesloopt. De gebouwen van "De Eendracht" zelf kregen ook een heel andere functie. Maar ze zien er tegenwoordig heel verzorgd uit! We zien de spitse kerktorens: twee grote en het keintje. Van daaruit werd vroeger twee maal daags de "Engel des Heren" geluid. Veel van onze ouderen weten dat nog heel goed. De kerk werd iedere zondag door jong en oud minstens een keer bezocht. Dat moest in die tijd te voet of per fiets. Gemakzucht kenden men niet, want velen moesten ver komen. Cafe "De Zwaan" was een echt ontmoetingspunt na de Hoogmis. Al het lief en leed en het werk werd besproken. Hier is nog wel een klein beetje van over. Het weiland voor de melkfabriek op deze foto was het voetbalveld van Ulicoten. We namen het toen niet zo nauw. Voor elke wedstrijd moesten de molshopen verwijderd worden. De kleedkamer was eerst een paardenstal, toen een achterbouwje en daarna een houten keet? Douches? nooit van gehoord! Wie zich wilde wassen haalde ijskoud water uit een put. Men was er

tevreden mee. Om even terug te komen op de melkfabriek: eigenlijk was dat ook een soort dorpscentrum. Zowat de gehele bevolking kwam er geregeld. Om melk te leveren, om boter of karnemelk te halen. Te voet, per fiets, met de kruiwagen of met kar met paard was het een komen en gaan. En overal hadden de mensen de kans elkaar te ontmoeten. Kunnen we dat tegenwoordig nog wel voldoende?

Diep in de put...

H. Janssen

Op woensdag 11 september 1996 ruimde ik met onze voorzitter de waterput van de voormalige brandweerkazerne, thans de benedenzaal van het heemhuis. De put dateert wellicht van het begin van de 18de eeuw. Tussen 1711 en 1716 werd op het perceel grond, door particulieren geschonken aan het algemeen armbestuur der gemeenten Baarle-Hertog en Baarle-Nassau, een school gebouwd. De kostprijs bedroeg 1209 gulden, 10 stuivers en 8 penningen (GABN voorl. inv. nr. 1069 dd. 27/11/1846).

De gemetselde put is vier meter diep en heeft de vorm van een fles: de buik is breder dan de hals. Op het raakpunt van de hals en de buik is de put gescheurd: de stenen zitten los en een aantal donderden zelfs naar beneden. Om in de put te geraken, had ik een opplooibare ladder nodig. De put stond droog, wat niet verwonderlijk was gezien de grote droogte van de afgelopen twee jaren. Tientallen emmers gevuld met zand, steenbrokken, ijzerstukken, electriciteitsdraad en vezelplaten werden door Ad en enkele hulpvaardige toeschouwers naar boven getrokken. De put werd vier steenlagen dieper gemaakt, tot op het wit zand en afgewerkt met twee zakken kiezelstenen. De put telt thans nog zeven steenlagen in de grond, precies het peil van de huidige grondwaterstand: toen ik zo diep groef, stroomde het water omhoog en zakte mijn hand in de drift weg. Na anderhalf uur was de klus geklaard. Het was een heel aparte belevenis. Daar beneden geraak je immers snel gedesorienteerd: je draait er een paar keer rond en je bent letterlijk het noorden kwijt.

Dankzij de ingebouwde verlichting kunnen alle bezoekers van het heemhuis voortaan de waterput bewonderen. De put is veel meer dan een restant van het allereerste gebouw op dit perceel. Hij is een juweeltje!

ARME AMALIA (22)

Antoon van Tuijl

Elke keer als "van Wirskaante" uitkomt, kunnen wij- tot onze vreugde- een lijst van schenkingen melden. Dat doen we steeds met een welgemeend "Dank je wel" naar de schenkers. Vaak is al gebleken dat die spulletjes goed van pas komen. Dat hebben we ook weer gemerkt met het samenstellen van onze onderwijstentoonstelling. Daarvoor hadden we al heel wat leuke spulletjes in huis. (Bovendien hebben heel wat mensen goed gereageerd op onze oproep! Ook daarvoor bedankt.)

We lopen weer even langs de oogst van de afgelopen maanden.

* Mevr. Rijvers schonk ons een mooi stukje huisvlijt voor aan de muur: figuurzaagwerk met een babij-kopje en de fraaie tekst:"Zo klein zo vroom `t is moeders droom".Ook kregen we van haar een souvenir van een ingelijste H. Theresia, ook van figuurzaagwerk.

* Fons Willemsen maakte zijn gereedschap om wol te kaarden compleet. Nu had hij voor ons een rol kaarde-band en een hand-kaarde-gereedschapje. Om er van de winter tegen te kunnen bezorgde hij ons ook twee fietsmoffen. Kent U ze nog: van die warme gevoerde leren "trechters" aan de handgrepen van het fietsstuur ? En verder nog een paar stevige bretels.

* Herman Jansen bracht een mooie schenking binnen namens al die meegeholpen hebben de omgeving van de Bernarduskapel op te knappen. Bij het schoonmaken van de sloot verzamelden zij een schoendoos vol kleine flesjes en een paar porseleinen potjes. Wij vonden dit zo'n leuke verzameling van oud en minder oud glaswerk dat we een keuze uit de verzameling "in een kastje " gezet hebben om er een tekening van te kunnen maken. Kijk maar eens wat een fraai stelletje!

* Van Fons Willemsen ontvingen we ook nog een houten kapstok met elf houten pennen (in plaats van haken).

* Clara en Anton van Tuijl hielden schoonmaak, maar gooiden niets weg. Wat te veel werd kwam in het Heemhuis terecht.

- een tafelolielampje,
- vier smeedijzeren scharnieren,
- een haargetouw (of haargetuig),

- een messing "speerpunt", bedoeld als versiering op een vlaggenstok,
 - een inklapbaar jachtmes,
 - twee riemen met messing ringen en gespen, behorende tot een paardentuig,
 - een aantal messing traploperroeden,
 - smeedijzeren pook en asschep,
 - een stromes,
 - een koebeugel en een kalverbeugel,
 - een zwartgeverfde houten knechtenkist met houten handgrepen,
 - een doos met "ijzerwarem" (hoefijzers deurklinken, kettingen, gesmede spijkers,enz.)
- * Jos Dufraing bracht ons een handvol echte griffels en twee blankhouten beuken tolleren.
- * Van Lisette Gulickx kregen we een verzameling oude schoolboeken en een reeks van vijf mooie oefenlapjes (waarop meisjes vroegerhandwerken oefenden).
- * Louis Jansen bezorgde ons een stel hele oude historische wandplaten, uitgegeven door de gebroeders Callewaert uit Brussel.
- * Angelina Willemsen schonk twee landkaarten: een van Europa en een echte oude van België.
- * Mevr. Jansens van Gool bracht helemaal vanuit Bavel een stapeltje schoolboekjes.
- * Fons Willemsen weet ook het kleine te waarderen. Wij trouwens ook! We kregen zes oude speldjes. Vier ervan herinneren aan de vroegere "Bergere Puddingfabriek".
- * Piet van der Flaes schonk ons een terra-cotta beeldje van Franciscus. Het is gemaakt door Zuster Michaela van de Oudendijk in Tiburg in 1968. Zo staat te lezen op de voet.
- * Tenslotte blijft er een raadsel over. Er is een schoenmakershamer binnen gekomen. Ik kan alleen niet achterhalen wie de schenker is. Maar evengoed toch bedankt, net zo goed als alle andere goede gevers.
- Tot volgende keer.

Twintig jaar Heemkundekring

Piet van der Flaas

Een zeventigtal leden begaven zich op zondag 13 oktober jl. naar het Heemhuis om het twintigjarig bestaan van onze kring bij te wonen. Onze voorzitter de heer Jacobs schetste in het kort de geschiedenis van onze benedenzaal, welke vroeger in gebruik was geweest als brandweergarage. De realisatie had iets langer geduurd dan wel wenselijk was geweest. Het heeft allemaal wat gekost en ik wil daarom de donatie van fl. 5.000,- door de Rabobank niet onvermeld laten.

Ineke van Strijp mocht met een ferme ruk het doek voor de deur weghalen en onthulde daarmee de naam 'Benedenzaal'. De zaal is zeer geschikt als vergader- en tentoonstellingsruimte. Antoon van Tuijl zal er wel mee in zijn nopjes zijn. Namens alle leden hartelijk dank aan een ieder die op welke manier dan ook heeft bijgedragen aan de realisatie van deze prachtige ruimte. Onder het genot van een drankje keken we naar de eerste tentoonstelling het onderwijs betreffende.

Hierna vertrokken we naar Castléré voor een wandeling door het mooi domein van de Wortel kolonie. Eerst naar het in de mooie natuur gelegen 'Bootjesven'. Ook hier zag men hoe hard het grondwater zakt door gebrek aan regen. Men heeft er een muur gemetseld, een bank geplaatst en een verkoopruimte voor ijs e.d. neergezet. Hierna gingen we op weg naar het voormalig kerkje van de Kolonie, waar de directeur van de strafgevangenis ons stond op te wachten.

Het domein is gesticht in 1822 door Koning Willem 1. In 1830 werd België onafhankelijk en bleef het een tijdje stil rond het domein. Op een bepaald moment kocht een viertal Belgen het domein van Willem 1 en stilaan breidde het zich uit. Men begon de woeste gronden te ontginnen. Men beplante die met loof- en dennebomen. Kaarsrechte lanen beplant met beuken-, eiken- en kastanjabomen kwamen er. Een moderne boerderij werd gesticht. Op een gegeven moment hield men er 420 stuks vee, stamboek wel te verstaan. In 1906 telde men er 900 bewoners. Door de betere sociale voorzieningen liep het aantal terug tot 300 man en moest men de boerderij opgeven.

Hierna bracht men een bezoek aan de strafinrichting voor kortgestraften. Er verblijven nog altijd een 23 voormalige landlopers waarvoor men nog geen verblijf heeft gevonden. We maakten kennis met een man die er al 33 jaar zijn thuis heeft. In de inrichting was het kraakhelder. Ze hebben er recreatiezalen om te lezen, te luisteren naar muziek en om televisie te kijken. De zalen zijn prachtig uitgevoerd met hout. Dit is door de gevangenen gedaan. Vroeger waren er gezamenlijke verblijven, nu heeft iedereen een aparte cel. Ze zijn er nu met een 150-tal. Men baat er een wasserij en een sorteerbeidrijf voor oud papier uit. Na afloop gingen we terug naar het 'casino' alwaar ons een consumptie werd aangeboden. De directeur, een beminlijk man, kreeg namens de kring een boek aangeboden voor zijn rondleiding.

We vertrokken hierop naar Castléré naar de familie Snoeijts. Onder de vrolijke deuntjes gespeeld door Piet van Gestel schoven we aan tafel. We kregen een voortreffelijke maaltijd voorgeschoteld van gehaktballen met fruit en brood en als toetje rijst met bruine suiker. Marcel en Lizette Gulickx waren al twee dagen in de weer om deze copieuze maaltijd voor te bereiden. Graag wil ik namens allen al de mensen die op de een of andere manier eraan meegewerkt hebben om deze dag op een voortreffelijke dag te doen slagen, hartelijk danken. Het is ook door het mooie weer, een heerlijk najaarszonnetje bescheen ons op onze wandeltocht, een groot succes geworden. Op naar het volgend jubileum.

Kok Marcel Gulickx bezig met de bereiding van de overheerlijke gehaktballetjes

De leden lieten het zich goed smaken na de wandeling!

Nieuwe benedenzaal in gebruik

Antoon van Tuijl

Er is een lange weg afgelegd maar door het hardnekkig volhouden van onze voorzitter, door vakkundige mensen in te schakelen die tevens bereid waren onze vereniging vooruit te helpen, door prachtig vrijwilligerswerk van eigen leden en door mentale steun van vele anderen is de voormalige brandweergarage omgetoverd tot een juweeltje van een "benedenzaal" Een echte aanwinst!

Multifunctioneel

Onze nieuwe "Benedenzaal" is voor verschillende activiteiten te gebruiken. Dat is al gebleken. Op 8 oktober hielden we er een lezing met dia's. Dat werkte perfect! Op 13 oktober was de echte opening. Toen was te zien dat het ook een prachtige ruimte is om tentoonstellingen te houden. Op dit moment is er een tentoonstelling ingericht rond het thema "Onderwijs". Verschillende leden reageerde heel spontaan en behulpzaam op deze oproep voor oude schoolspulletjes. De tentoonstelling heeft een aantal onderdelen. We besteden aandacht aan het 75 jarig jubileum van de Mulo/Mavo. Die school draagt tegenwoordig de naam van De La Salle. Dat was een onderwijzman in hart en nieren. Zijn volgelingen behartigen al driehonderd jaar allerlei vormen van onderwijs over heel de wereld. Wij zetten deze Jean Baptist De La Salle in het zonnetje. U ziet een korte levensschets van hem. Als hommage aan de Nederlandse broeders van De La Salle hebben we een prachtig oud processievaandel opgehangen met een foto van bijna al de Nederlandse broeders die er in 1956 waren. In een antieke kast suggereren we de oude schoolmeester met zijn deftige pak, zijn spulletjes, zijn geneugten... Verder treft u een partij oude schoolplaten aan. Ze staan opgesteld in een standaard die Louis Verschueren voor ons maakte. Blikvanger van de tentoonstelling is een heel klein ouderwets schoolklasje, waarin allerlei leuke toepasselijke spulletjes te zien zijn. Er hangt ook een originele oude leesplank. In een bijbehorende tafelvitrine liggen verschillende leesplankjes met letterdozen. Een andere tafelvitrine toont u een mooie verzameling merk en oefenlappen. Als u dit leest (en daarna ook eens komt kijken) zal de tentoonstelling compleet zijn, hopen wij (nu we dit schrijven). Onze grote wandvitrine zal dan een leuke verzameling oude schoolspulletjes bevatten, waaraan voor vele

ouderen allerlei nostalgische herinneringen vastzitten. Wij nodigen al onze leden, eventueel met Familie, vrienden en kennissen uit onze tentoonstelling te komen bekijken. U kent de openingstijden van ons Heemhuis. Graag maak ik van deze gelegenheid gebruik om voor alle geboden hulp van harte te bedanken.

Jaarlijkse grote natuurwandeling

Piet van der Flaas

Stilletjes drupten de deelnemers op de vroege ochtend van de 21ste september ons Heemhuis binnen. Om 09.00 uur gingen we met zestien man en Nero de hond op pad richting Loveren, een van de oudste gehuchten van Baarle. Naast het huis met de twee huisnummers naast de deur, links het Belgische nummer 2 en rechts het Nederlandse nummer 19, (het was vroeger het estaminet de Zwaan) volgden wij het Akkerpad.

Daarna volgden wij rechts een akkerweggetje en kwamen we tegenover de Baroes uit op de Hoogstratensebaan en gingen richting de Reuth. Achter het café de Baroes stonden op een weide diverse legervoertuigen. Ik dacht eerst aan een legeroefening maar het bleek te gaan om dumpvoertuigen die te koop waren.

Een eind verder stond een boomgaard. De takken van de bomen hingen bijna op de grond onder de enorme vracht paarse pruimen. Een der wandelaars schreeuwde luid naar de eigenaar met de vraag of ze te koop waren en dat hij 's avonds nog wel eens zou bellen.

We kwamen langs een boerderij waarop met blauwe dakpannen 'Rheutania' op het dak was gelegd. Vroeger was er een voetbalclub die zo werd genoemd. Even verder ligt een bijzonder oud boerderijtje en we kwamen de eigenaar ervan ook nog tegen; Jac van Olmen op zijn brommertje. Rechts vlogen wat fazanten op, die zich luidruchtig uit de voeten maakten.

Nu kwamen we langs enkele huizen die prachtig in het groen gelegen waren. Een mooi stukje natuur is hier geschapen. We kwamen bij de Fransebaan,

sloegen linksaf en langs de munitieopslagplaats en via een verkavelingsweg gingen we richting Ulicoten. Nu langs de Heidreef en Heikantsestraat. We zagen de imposante meelfabriek van Theeuwes en sloegen toen de Oude Strumptsebaan in. Hier voegde Fons Willemsen zich bij ons en lieten we Lizette achter, die zich niet goed voelde. Nu kwamen we langs een lange kaarsrechte laan met aan weerszijden linde- en eikebomen, staken een andere weg over en kwamen uiteindelijk op de Oude Strumpt. Hier is door het feit dat elke boerderij langs een harde weg ligt een wirwar van wegen ontstaan, een soort puzzel.

Nu was het wachten op Ria Laurijssen die ons zou voorzien van koffie en thee. Op dit snijpunt van wegen staat een veldkapel, toegewijd aan Maria. Het bevindt zich op een eindpunt van een driehoek en op het hekwerk staat in het blauw de letter M. Het is gebouwd ter nagedachtenis aan de zoon van de familie Smeekens die in Indië is gesneuveld. De familie Smeekens woonde vroeger op het Klompke. Eerst was dit een openbaar café. Later werd er ook clandestien wel eens een borreltje getapt. de omgeving van dit kapelletje wordt netjes bijgehouden. De meesten van ons hadden hun lunch al binnengespeeld toen Ria aankwam. We lieten ons de koffie en thee goed smaken. hartelijk dank hiervoor. Ook Nero kreeg zijn natje en zijn droogje en daarna begaven we ons weer op weg.

Ria Laurijssen arriveert bij 't Klompke bij de 'hongerende' wandelaars

Via een landweg kwamen we op de Vossenbergh en gingen via Zigrack naar de Hoogstratensebaan. Onderweg passeerden ons menig motorrijder met of zonder duo-passagier op hun mooie voertuigen.

De boeren die hier vroeger woonden, betaalden hun pacht aan de Heer van Hoogstraten door middel van brood. Er zijn vele ruzies geweest over gewicht en kwaliteit van het brood.

Hierna sloegen we een landweg in die uiteindelijk uitkwam op de Eikelenbos. Hier was het al maïs wat de klok sloeg. Het werd groen voor uw ogen. Nu kwamen we bij de Poel. Nero de hond nam een snoekduik in een sloot met riet. Na wat poedelen kwam hij met een paar grote sprongen weer op de weg. Wat een slechte weg overigens. Er waren hier grote steenblokken gestort.

Aan deze weg lag zelfs een tuintje, een prachtig stukje natuur. We gingen via de Eikelenbos, Hoogeind en de Tommel weer naar het Heemhuis. na een lekker bakske koffie togen we huiswaarts. Het was een mooie tocht door onze mooie natuur.

De wandelaars lieten zich de koffie en de thee heel goed smaken. Daarna hadden ze weer energie genoeg om terug naar het Heemhuis te wandelen.

ALGEMENE LEDENVERGADERING

De jaarlijkse algemene ledenvergadering van onze vereniging zal plaatshebben op woensdag 26 februari 1997 om 20.00 uur in café-restaurant 'De Lindeboom', Stationsstraat 11 - 5111 CK Baarle-Nassau. Telefoon 013 - 5079751

In het kort ziet de agenda er als volgt uit:

- Vaststelling notulen A.L.V. 29 februari 1996.
- Vaststelling verslag penningmeester /kascommissie.
- Bestuursverkiezing .
- Vaststelling contributie.
- Benoeming kaskommissie .
- Mededelingen en sluiting.

Voor deze A.L.V. ontvangt U te zijner tijd nog een uitnodiging met de volledige agenda. Noteer in ieder geval deze datum in Uw nieuwe agenda.

Evaluatie activiteiten 1996

De Activiteitencommissie is zeer tevreden over de opkomst van onze leden bij de activiteiten van het lopende werkjaar. Er is duidelijk vooruitgang geboekt, wat erop wijst dat wij op de goede weg zitten. De verscheidenheid aan initiatieven is groot. Voor de organisatoren echter is er soms teveel werk aan de winkel. Leden die tot de commissie willen toetreden, worden dan ook met open armen ontvangen.

De activiteitenkalender van 1996 werd te vaak gewijzigd. We zijn ons daarvan bewust en hebben de nodige lessen getrokken voor de toekomst. Wijzigingen zullen tot een minimum beperkt worden, alhoewel enige soepelheid ten alle tijde moet kunnen.

Nu de benedenzaal officieel is ingehuldigd, kunnen meer van onze activiteiten doorgang vinden in het heemhuis zelf. Dit betekent tevens een groter koffieverbruik. Vrijwillige bijdragen in "het koffiepotje" zullen de

stijgende kosten moeten dekken. Bij lezingen zullen twee kwartjes aangerekend worden per tas koffie.

Volgend jaar zullen extra-inspanningen moeten worden geleverd: we plannen een drietal tentoonstellingen in de Benedenzaal. Deze zullen in de mate van het mogelijke worden ingehuldigd op een open-zondag. Ook hier zoeken we nog een aantal bereidwillige helpers.

December 1996

zon 01 10.30-13u Open-zondag

zon 15 14.30u Lezing door Fekke van Dijk in het Heemhuis

di 17 20.00u Lezing door Fekke van Dijk in het Heemhuis

Voorstel Activiteitenkalender 1997

Januari

zo 05 10.30-13.00u Open-zondag met nieuwjaarsreceptie

di 21 20.00u Lezing door Paul Van Zummeren: "Margriet houdt haar water niet"

Februari

zon 02 10.30-13.00u Open-zondag

wo 26 20.00u Algemene Ledenvergadering in zaal de Lindeboom

Maart

zon 02 10.30-13.00u Open-zondag

zon 09 13.00-18.00u Kunst of nep (datum onder voorbehoud)

zon 23 08.00u Vroege vogeltocht: weidevogels

April

- zon 06 10.30-13.00u Open-zondag
za 19 09.00-16.00u Fietstocht naar Turnhout: bezoek aan het
Taxandriamuseum, koffietafel in de crypte van de
H.Hartkerk en een geleide wandeling met als thema:
grafsymboliek op het oude kerkhof.
-

Mei

- zon 04 10.30-13.00u Open-zondag
zon 25 05.30u Vroege vogeltocht: zangvogels
-

Juni

- zon 01 10.30-13.00u Open-zondag
za 07 08.45u Lange wandeling: landgoederentocht. Vertrek aan het
heemhuis met eigen vervoer (carpooling is mogelijk)
za 21 09.00-18.00u Heemreis naar Diest en Averbode. Vertrek aan de
Loswal.
-

Juli

- zon 06 10.30-13.00u Open-zondag
wo 09 18.30u Fietstocht langs Baarlese nisbeelden
-

Augustus

- zon 03 10.30-13.00u Open-zondag
06-09(?) Deelname Brabants Heemkamp in Asten-Someren
za 16 10.00-18.00u Lokale heemdag.(Org.: WG Lokale heemdag)
wo 20 18.45u Vierde Bernardusprocessie Ulicoten.(Org.: Bernardus
WG i.s.m. WG Ulicoten)

September

- zon 07 10.30-13.00u Open-zondag en presentatie elfde heemkalender (Org.:
WG Heemkalender)
- 13-14 13.00-16.00u Open-monumentendag: heemhuis open (onder
voorbehoud)
- ma 29 20.00u Lezing

Oktober

- zon 05 10.30-13.00u Open-zondag
- vr 10 19.30u Heksenwandeling
- vr 17 19.30u Lokale Heemkwis Baarle 1000 + 5. (Org.:WG Lokale
heemkwis) in zaal de Lindeboom
- za 25 14.00u Herfstwandeling langs de Krommenhoek

November

- zon 02 10.30-13.00u Open-zondag
- za 22 19.30-22.00u Een avondje Zondereigen: Amalia presenteert zich in
Zondereigen

December

- wo 03 19.30-21.30u Vertelavond met als thema: Sinterklaas en Zwarte Piet
- zon 07 10.30-13.00u Open-zondag
- zon 14 14.30u Lezing Fekke van Dijk
- di 16 20.00u Lezing Fekke van Dijk

Bestuursvergaderingen: Elke derde maandag van de maand (met uitzondering van Februari, waar omwille van carnaval de bestuursvergadering verschuift naar maandag 10 februari).

Van Wirskaante verschijnt elk kwartaal en wel in de maanden maart, juni, september en december.

Nieuwe leden

Het afgelopen jaar mochten we de volgende nieuwe leden begroeten:

deHr. J. van Tilburg, Dorpsstraat 58, Ulicoten

Fam. Jeanson, Chaamseweg 3, Baarle-Nassau

deHr. A. Sannen, Achterbroek 208, 2400 Mol (B)

deHr. J. Backx, Molenstraat 8A, 5131 AD Alphen

Mevr. Van den Broek, Prinsenstraat 6, Baarle-Nassau

Fam. Van den Broek, Dr. Govaertsplantsoen 32, Baarle-Hertog

Gemeentekrediet NV, Bibliotheek OM 1/2, Pachecolaan 44, 1000 Brussel

Lezing

dinsdag 21 januari 1997
om 20.00 uur

Paul van Zummeren
'Margriet houdt haar water niet'

over weerspreuken en andere
volkswijsheden

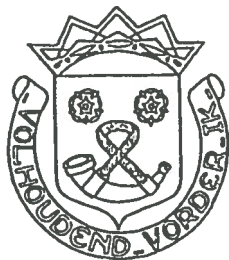
noteer deze datum!

DRAAGBARE WATERBRON.

Natuurlijk mineraalwater in een handig, licht, 2-literpak. Niet van plastic, maar van karton, zonder stoffen die het milieu aantasten. Een overvloedige bron zuiver, natuurlijk

mineraalwater zonder koolzuur. **BAR-LE-DUC**

heemkundekring 'amalia van solms'
kerkstraat 4
2387 baarle-hertog

van w i r s k a a n t e